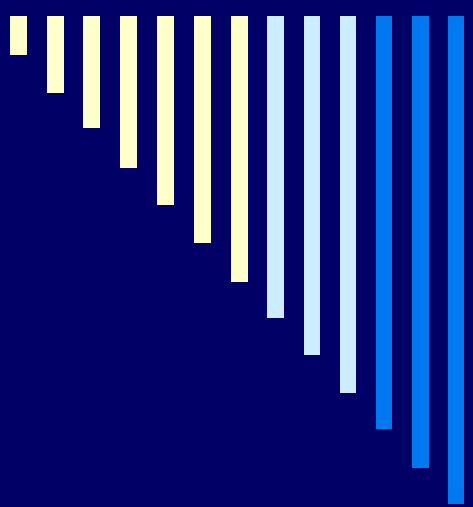

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ Ι (2025-2026)

e-class: PSYCH440

ΛΟΥΚΑΣ ΚΑΡΚΑΤΖΟΥΝΗΣ

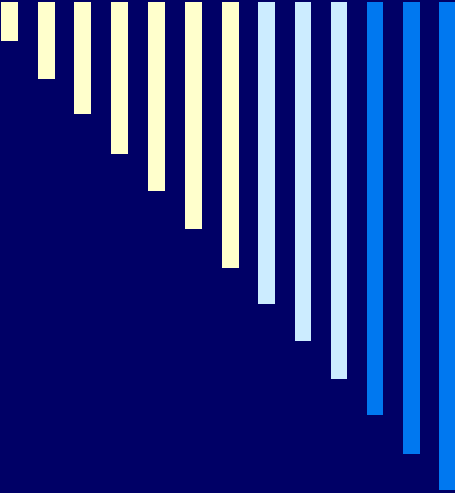
ΥΠ. ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

(loukark@psych.uoa.gr)

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΚΑΡΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

(agari@psych.uoa.gr)

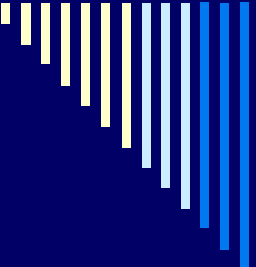
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ Ι (2025-2026)

Πειραματικές Μέθοδοι
Ποιοτικές Μέθοδοι

Πειραματικές Μέθοδοι

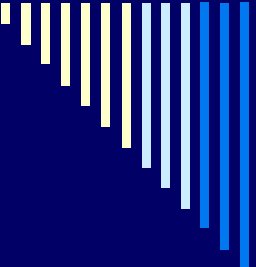
Ποιοτικές Μέθοδοι

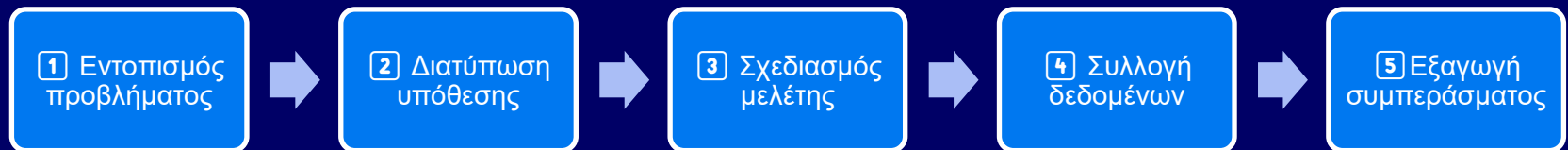

Τι είναι ερευνητική μέθοδος (Research Method)

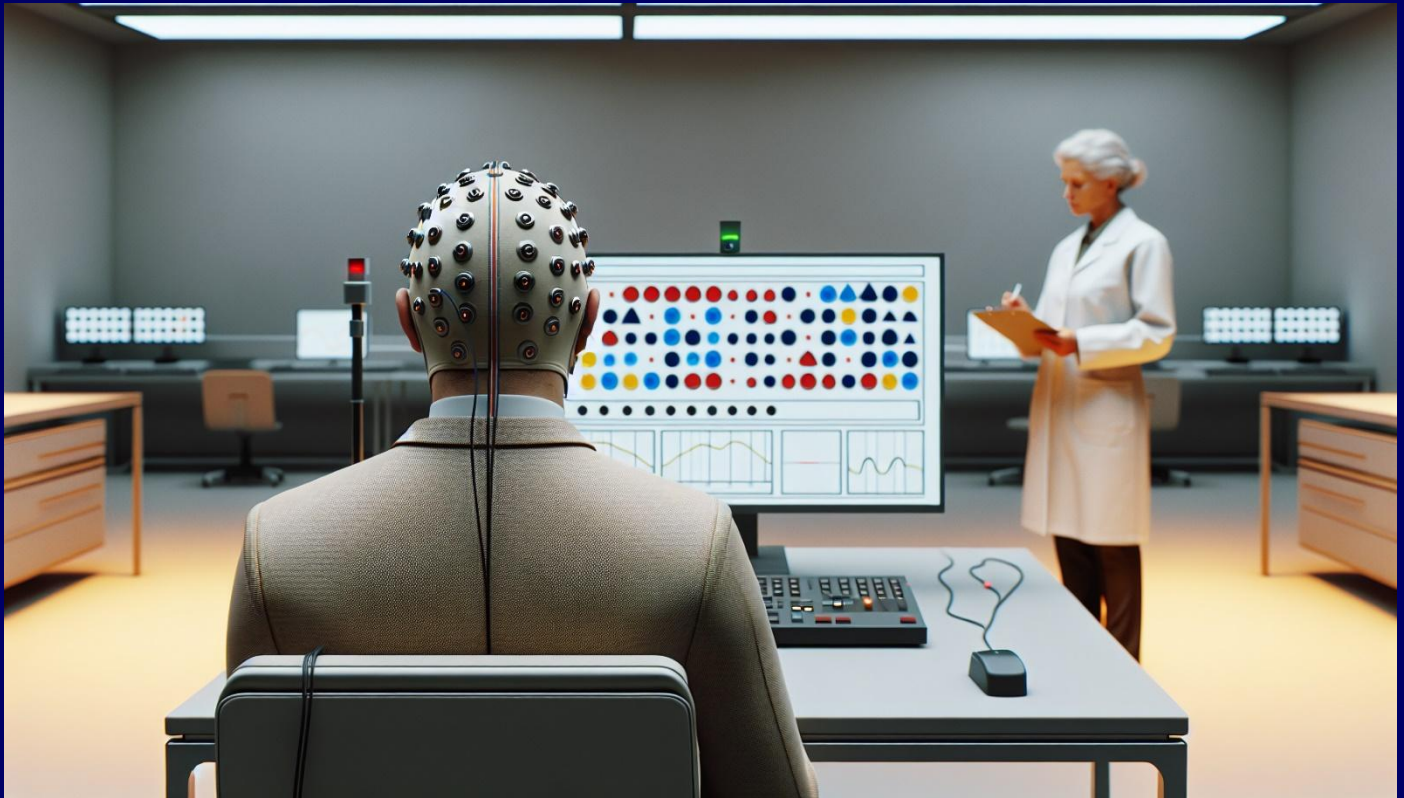
- Τρόποι με τους οποίους απαντούμε επιστημονικά σε ερωτήματα για την ανθρώπινη συμπεριφορά.
 - Συστηματική παρατήρηση, μέτρηση και ερμηνεία
 - Διαφορετικές «εικόνες» της κοινωνικής πραγματικότητας
-

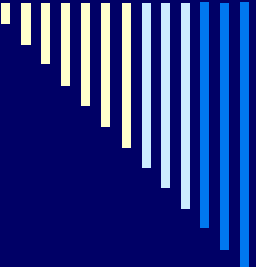

Η Επιστημονική Μέθοδος (The Scientific Method)

Πειραματικές μέθοδοι έρευνας

Πειραματική μέθοδος (Experimental Method)

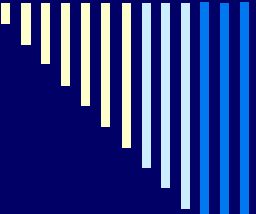
- Στο πειραματικό εργαστήριο
(experimental method)
 - Πειραματική μέθοδος στο φυσικό
περιβάλλον (field experiment)
 - *Εντοπισμός αιτίων – αιτιατών*
 - *Υψηλή ακρίβεια μετρήσεων*
-

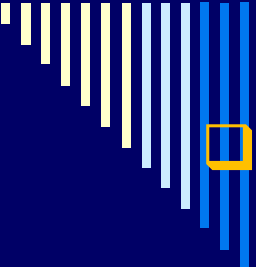
□ Ερευνητική υπόθεση

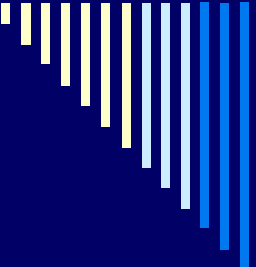
Ένα παράδειγμα:

«αν τα βίαια τηλεοπτικά προγράμματα
αυξάνουν την επιθετικότητα παιδιών»

*Ένα βίαιο και ένα μη-βίαιο τηλεοπτικό
πρόγραμμα προβάλλεται στα παιδιά που
συμμετέχουν, στον ίδιο χώρο*

-
- Έλεγχος αιτιώδους σχέσης μεταξύ μεταβλητών
 - Ανεξάρτητη μεταβλητή (IV): Τι χειρίζεται ο ερευνητής
 - Εξαρτημένη μεταβλητή (DV): Τι μετράται ως αποτέλεσμα
 - Παράδειγμα: Η έκθεση σε βίαια βίντεο (IV) αυξάνει την επιθετικότητα (DV);

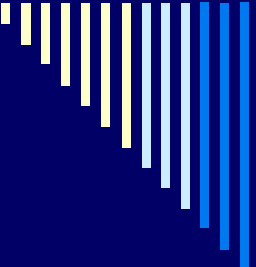
-
- Αν μία μεταβλητή, π.χ. ο χώρος, διαφέρει για τα μισά παιδιά από το χώρο των άλλων μισών, τότε προκαλείται **σύγχυση (confounding) επειδή:**
 - δεν ξέρουμε αν ο χώρος ή το βίαιο τηλεοπτικό πρόγραμμα είναι αυτός ο παράγοντας που προκαλεί τις συστηματικές διαφορές στην επιθετικότητα των παιδιών.
 - Ενδεχόμενες άλλες ανεξάρτητες παράμετροι (μεταβλητές): π.χ. ηλικία και φύλο.

Αιτιότητα vs Συσχέτιση (Causation vs Correlation)

- Η συσχέτιση δείχνει σχέση, όχι αιτιότητα
- Μόνο το πείραμα επιτρέπει αιτιώδη συμπεράσματα

Παράδειγμα: Οι χρήστες social media εμφανίζουν περισσότερο άγχος → αλλά τι προκαλεί τι;

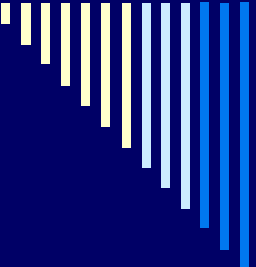

Σύγχυση Μεταβλητών (Confounding Variables)

- Όταν μια τρίτη μεταβλητή επηρεάζει τόσο την IV όσο και την DV

Παράδειγμα: «Η τηλεοπτική βία προκαλεί επιθετικότητα»;

- → Ίσως τα άτομα που βλέπουν βίαιες ταινίες είναι ήδη πιο επιθετικά.
 - → Μείωση μέσω τυχαίας ανάθεσης (random assignment)
-

Εσωτερική και Εξωτερική Εγκυρότητα (Internal & External Validity)

Είδος
Εγκυρότητας

Ερώτημα

Πλεονέκτημα

Εσωτερική
(Internal)

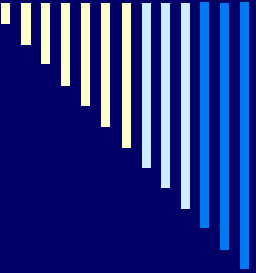
Μετράμε ό,τι
νομίζουμε ότι
μετράμε;

Έλεγχος αιτιότητας

Εξωτερική
(External)

Μπορούν τα
ευρήματα να
γενικευθούν;

Οικολογική
εγκυρότητα

Εργαστηριακά, Πεδίου και Διαδικτυακά Πειράματα

Τύπος

Περιγραφή

Παράδειγμα

Πλεονεκτήματα

Μειονεκτήματα

Εργαστηριακό (Lab)

Ελεγχόμενο
περιβάλλον

Milgram

Έλεγχος

Τεχνητότητα

Πεδίου (Field)

Φυσικό
περιβάλλον

Piliavin

Ρεαλισμός

Μικρός έλεγχος

Διαδικτυακό (Online)

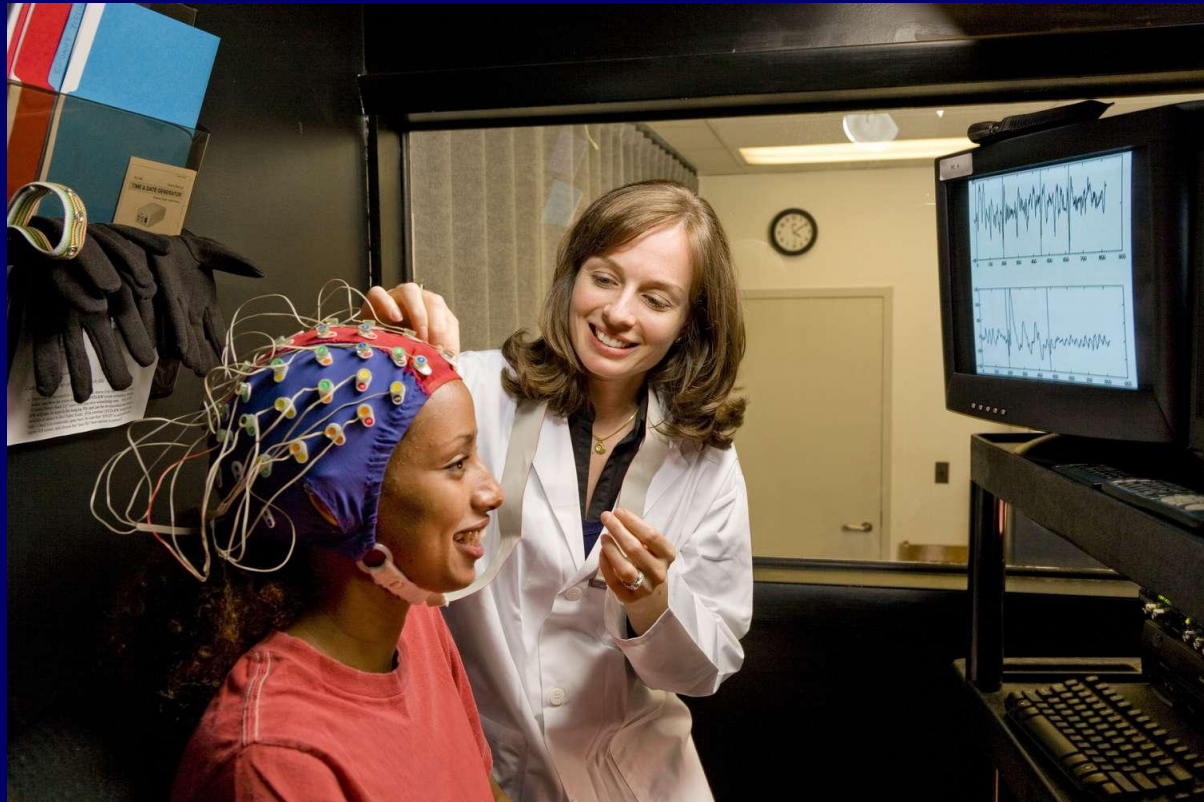
Μέσω
διαδικτύου

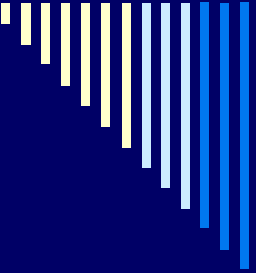
Kramer et al.
(Facebook)

Μεγάλο δείγμα

Λιγότερος έλεγχος

Εργαστηριακό πείραμα

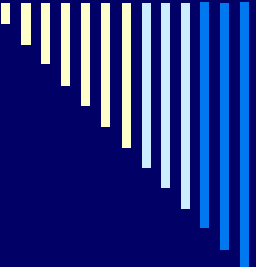

Εργαστηριακό πείραμα

- Έλεγχος όλων των ανεξάρτητων μεταβλητών
- Συνθήκες τεχνητές και διαφορετικές από τη «νατουραλιστική πραγματικότητα» που προκαλούν χαμηλή εξωτερική εγκυρότητα ή εγκόσμιο ρεαλισμό αλλά υψηλή εσωτερική εγκυρότητα ή πειραματικό ρεαλισμό.

Επιδράσεις και Περιορισμοί

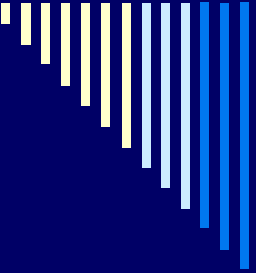

Επίδραση υποκειμένων-συμμετεχόντων (Participant Biases)

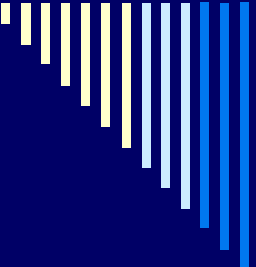
Παρατηρούνται μεροληψίες, καθώς οι συμμετέχοντες **δεν είναι συχνά ανυποψίαστοι-τυφλοί** ως προς τις πειραματικές υποθέσεις

- **Αποφυγή πειραματικών συνθηκών** όπως
 - α) της συναίσθησης ή του φόβου ότι υπόκειται κανείς σε αξιολόγηση
 - β) του κοινωνικά επιθυμητού (κοινωνικής επιθυμητότητας – social desirability)
-

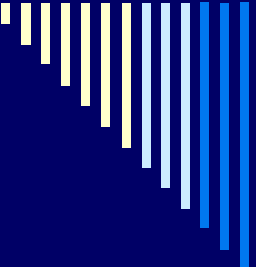
Επίδραση πειραματιστή (Experimenter Bias)

- Γνωρίζει την πειραματική υπόθεση και δίνει πληροφορίες με τις οποίες επηρεάζει τους συμμετέχοντες προς την επιθυμητή κατεύθυνση
 - **Διπλά τυφλή διαδικασία:** το να μην γνωρίζει ο πειραματιστής ποια πειραματική συνθήκη λαμβάνει χώρα σε κάθε πειραματική φάση.
-

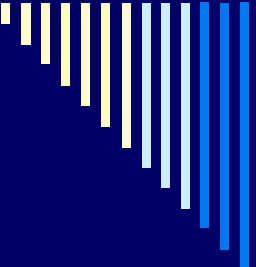
Περιορισμοί της Πειραματικής Μεθόδου

- ❑ Τεχνητές συνθήκες – χαμηλή οικολογική εγκυρότητα
- ❑ Ηθικά ζητήματα (π.χ. εξαπάτηση)
- ❑ Κόστος & δυσκολία γενίκευσης
- Εναλλακτικές: Παρατήρηση, Συνέντευξη, Πολιτισμική σύγκριση

Πείραμα πεδίου ή στο φυσικό περιβάλλον

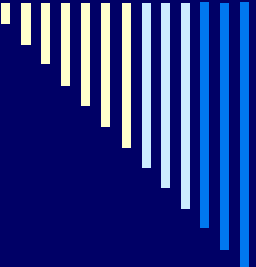
- Υψηλότερης εξωτερικής εγκυρότητας ή εγκόσμιου ρεαλισμού επειδή πραγματοποιείται σε πραγματικές συνθήκες και είναι ανυποψίαστοι συμμετέχοντες
- Χαμηλότερης εσωτερικής εγκυρότητας επειδή ο έλεγχος των ανεξάρτητων μεταβλητών είναι πιο δύσκολος και η ακρίβεια των μετρήσεων πιο περιορισμένη.

Εθολογικό μεθοδολογικό πρότυπο (ethological paradigm)

Μελέτη ψυχολογικών μεταβλητών στον άνθρωπο, με έμφαση στο πώς διαμορφώνονται και ίσως τροποποιούνται υπό την επιρροή συγκεκριμένων περιβαλλοντικών συνθηκών, κατά το πρότυπο της μελέτης αντίστοιχων μεταβλητών σε κοινωνίες ζώων.

π.χ. μελέτη κοινωνικών συμπεριφορών-δεξιοτήτων σε παιδιά που μεγάλωσαν σε ίδρυμα, σε σύγκριση με παιδιά που μεγάλωσαν σε οικογένεια.

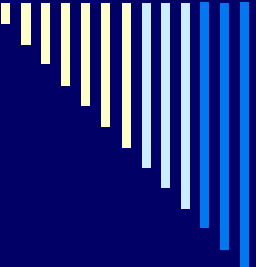

Η Εθολογική Προσέγγιση

- Μελέτη της συμπεριφοράς σε φυσικό περιβάλλον
- Παραδείγματα: παρατήρηση επιθετικότητας σε παιδιά στην αυλή
- Πλεονέκτημα: οικολογική εγκυρότητα
- Μειονέκτημα: περιορισμένος έλεγχος

Διαπολιτισμική μέθοδος

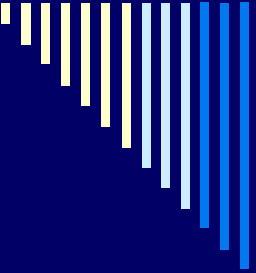

Διαπολιτισμική μέθοδος (cross-cultural research)

Σύγκριση δειγμάτων από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια με σκοπό:

- ❑ τον εντοπισμό διαφορών και ομοιοτήτων
- ❑ τον έλεγχο της εγκυρότητας μεγάλων θεωριών της ψυχολογίας
- ❑ τη γενίκευση μετρήσεων ψυχολογικών μεταβλητών σε παγκόσμιο επίπεδο (universal)

π.χ. οι παγκόσμιες, πανανθρώπινες αξίες

Διαπολιτισμική Προσέγγιση

- Εξετάζει αν οι ψυχολογικοί νόμοι **ισχύουν σε διαφορετικούς πολιτισμούς**
- Παράδειγμα: Schwartz (1992)

Προβληματισμός:

Έχει η «αυτοεκτίμηση» το ίδιο νόημα στην Ιαπωνία και στην Ελλάδα;

Από το πείραμα στο νόημα (From experiments to meanings)

- Η ποιοτική έρευνα δίνει έμφαση στο «πώς» και «γιατί»
- Ενδιαφέρεται για νόημα, πλαίσιο και λόγο
- Μετάβαση από το «μετρώ» στο «ερμηνεύω»

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

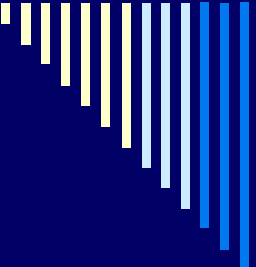

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Λόγος (discourse): «το όχημα» όπου βρίσκονται τα δεδομένα

Τα δεδομένα εντοπίζονται:

- στην **καθημερινή αλληλεπίδραση των ατόμων και στο λόγο που αναπτύσσεται μεταξύ τους**
 - **στις δραστηριότητες** των ατόμων και στο λόγο που τις συνοδεύει, όταν νοηματοδοτούν κοινωνικά συμβάντα
 - π.χ. *Τι σημαίνει η κατάληψη ενός Λυκείου από μαθητές σε σχολείο της Αθήνας*
 - **στους πόρους-πηγές** απ' όπου προέρχονται οι δραστηριότητες
 - *έλλειψη πόρων, αφθονία πόρων- υλικών ή ψυχολογικών*
-

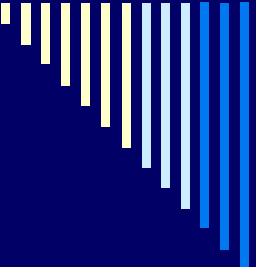

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Λόγος (discourse): «το όχημα» όπου βρίσκονται τα δεδομένα

Τα δεδομένα συνδέονται επίσης:

- Με τα **συμφέροντα των εμπλεκόμενων ατόμων** που διακυβεύονται (π.χ. αντικρουόμενα συμφέροντα)
 - Ο λόγος δεν είναι ουδέτερος — **εξυπηρετεί θέσεις, ταυτότητες και στόχους**
 - *Αναλύουμε πώς κάθε αφήγηση «τοποθετεί» το άτομο μέσα σε κοινωνικές σχέσεις.*
-

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

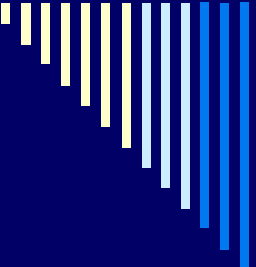
Λόγος (discourse): «το όχημα» όπου βρίσκονται τα δεδομένα

- Ο λόγος ως δράση και όχι απλή αντανάκλαση σκέψης.
- Εξετάζει πώς οι άνθρωποι κατασκευάζουν κοινωνικές πραγματικότητες μέσω της γλώσσας.

Παράδειγμα: *Πώς οι μαθητές «μιλούν» για τη συνεργασία ή τον ανταγωνισμό*

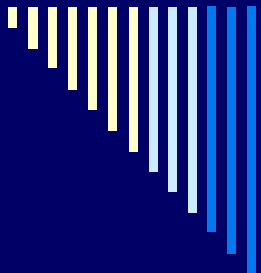
Η Δια του Λόγου Ψυχολογία (Λογο-ψυχολογία) (Discursive Psychology)

Η Δια του Λόγου Ψυχολογία (Λογο-ψυχολογία) (Discursive Psychology)

- Το νόημα μιας πράξης κατασκευάζεται και δεν είναι φυσική ποιότητα ούτε αυτονόητη στον «έξω -κόσμο»
- Το νόημα αυτό είναι κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο, καθώς ξετυλίγονται οι αναπαραστάσεις που το αφορούν και οι σχετικές επιχειρηματολογίες που κυριαρχούν κοινωνικοπολιτισμικά
π.χ. Η παραίτηση ενός υπουργού είναι σημείο ντροπής για την πολιτική του καριέρα ή στοιχείο ηρωισμού;
(Potter & Wetherell, 1987).

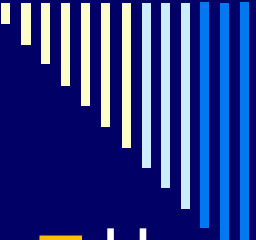

Η Δια του Λόγου Ψυχολογία (Λογο-ψυχολογία) (Discursive Psychology)

- Η γλώσσα ως **μέσο δράσης και κοινωνικής ταυτότητας**
- Εστιάζει στο πώς τα άτομα **νοηματοδοτούν εμπειρίες**

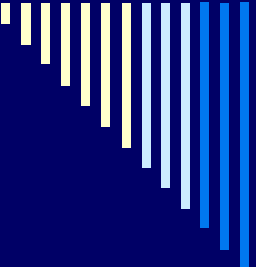
Ερωτήματα:

*Πώς «παράγεται» η έννοια του εαυτού μέσα από τον λόγο;
Πώς ο λόγος διαμορφώνει στάσεις ή σχέσεις;*

Ποιο είναι το πλαίσιο μελέτης του λόγου;

- Η προσπάθεια κατανόησης του κόσμου μέσω των κατασκευών του λόγου που βρίσκονται σε εκδοχές των γεγονότων (πλαίσιο «εξωτερικής υφής»), της πραγματικότητας που υιοθετούμε.
- Η αλληλεπίδραση και οι εκδοχές μιας πραγματικότητας όπως τη βιώνουμε (πλαίσιο «εσωτερικής υφής»), όπως είναι τα προσωπικά κίνητρα, οι στάσεις, αρχές, αξίες, συμφέροντα)
(*Wetherell & Maybin, 1996*)

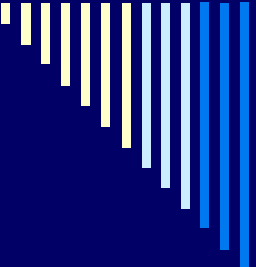

Εξωτερική και Εσωτερική Υφή (Outer vs Inner Texture)

Υφή	Περιγραφή	Παράδειγμα
Εξωτερική (Outer)	Κοινωνικό πλαίσιο και συνθήκες λόγου	ΜΜΕ, σχολείο, πολιτισμός
Εσωτερική (Inner)	Τρόπος δομής και χρήσης του λόγου	Μεταφορές, ρητορικές στρατηγικές

Πειραματικές και Ποιοτικές Μέθοδοι: Συμπληρωματικές Οπτικές

Πειραματικές και Ποιοτικές Μέθοδοι: Συμπληρωματικές Οπτικές

- Οι μέθοδοι δεν είναι ανταγωνιστικές, αλλά συμπληρωματικές
- Πειραματική → *ελέγχει υποθέσεις*
- Ποιοτική → *ανακαλύπτει νοήματα*

Μαζί προσφέρουν πληρέστερη κατανόηση της κοινωνικής συμπεριφοράς (Mixed Methods)

→ Συνδυασμός για ολοκληρωμένη εικόνα

Καλή έρευνα = σαφές ερώτημα + κατάλληλη μέθοδος